

Отже, встановлення адміністративної відповідальності є одним з ефективних засобів забезпечення дотримання всіма учасниками правовідносин приписів правових норм. З огляду на це практичне значення законодавчого визнання підприємств, установ, організацій або об'єднань громадян суб'єктами адміністративної відповідальності полягає в тому, що у ряді випадків при порушенні порядку і правил, встановлених законодавством, не має можливості встановити відповідальність безпосередньо посадових осіб. Наслідком безкарності правопорушень стає зниження ефективності державного управління у певних сферах, заподіяння шкоди інтересам держави і суспільства.

Література

1. Герасименко Є. С. Питання реформування інституту адміністративної відповідальності [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Є. С. Герасименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2000. – 21 с.
2. Стефанюк В. Інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб: проблеми теорії та практики [Текст] / В. Стефанюк, І. Голосніченко, М. Михеєнко // Право України. – 1999. – № 9. – С. 6-9.
3. Зима О. Адміністративна відповідальність юридичних осіб [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. Зима; Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2001. – 19 с.

УДК 340.1; 340.11

Страшинський Б. Р., здобувач,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

ФУНКЦІЇ ДЖЕРЕЛ СУЧАСНОГО ПРАВА

Важливим аспектом вивчення змісту джерел права є з'ясування їх функцій. Як вже зазначалося, джерела права здійснюють правовий вплив на учасників суспільних відносин. Їх цінність визначається характером і наслідками такого впливу, що відображається в функціях які вони виконують. Основне призначення джерел права полягає у тому, що вони є способами реалізації та забезпечення функцій держави, своєрідним інструментом реалізації державної політики, засобом організації та забезпечення її діяльності по врегулюванню суспільних відносин. Соціальна цінність джерел права виявляється насамперед у тому, що вони на офіційному рівні регламентують і закріплюють права та обов'язки учасників суспільних відносин, а також встановлюють міру дозволеної поведінки, та встановлюють юридичну відповідальність за правопорушення. Тому при

наданні ціннісної характеристики джерел права в системі правової реальності доцільно визначити їх функціональне призначення.

Функції джерел права можливо визначити як певні напрямки їх впливу на суспільні відносини, в яких виражається їх сутність, соціальне призначення та необхідність існування джерел права як одного із засобів механізму правового регулювання. Функції відображають найбільш істотні ознаки джерел права, походять з їх природи та спрямовані на здійснення особливої ролі, яку джерела права виконують як один з елементів механізму правового регулювання. У функціях джерел права також виражається соціальне призначення права як суспільного феномену.

Функції джерел права можна умовно поділити на загальносоціальні та спеціально-юридичні. Загальносоціальні функції джерел права виражають їх вплив на суспільство, як одного із регуляторів суспільних відносин і поділяються на політичну, економічну, культурно-історичну, інформаційну (комунікативна), оціночно-орієнтаційну та функцію соціального контролю [1, с. 9].

Політична функція джерел права виявляється у формальному закріпленні та правовому регулюванні відносин між різними класами, суспільними групами, політичними партіями, релігійними громадами, органами місцевого самоврядування тощо. За допомогою джерел право встановлює та охороняє від зазіхань державний лад, закріплює інститути державної влади, забезпечує владу народу і підконтрольність їй державної влади, а також закріплює демократичну та гуманістичну орієнтацію країни на конституційному рівні.

Економічна функція джерел права полягає в юридичному закріпленні та забезпеченні надійності, справедливості та еквівалентності економічних зв'язків суспільства. Чинне законодавство закріплює у нормативно-правових актах відносини власності, права та обов'язки суб'єктів господарювання, організовує відносини у сфері виробництва, обміну, розподілу та споживання матеріальних благ, охороняє їх від посягань та порушень.

Культурно-історична функція джерел права виражається в тому, що право акумулює та розвиває духовні цінності, досягнення народу, нації, а також людства в цілому (права людини, демократію, рівність, справедливість, законність тощо) через об'єктивні форми його виразу у тому числі через різноманітні пам'ятки права минулих років.

Інформаційна (комунікативна) функція полягає у тому, що джерела (форми) права виразу права є певною системою знань про державно організоване суспільство й правовий статус особистості та інформують людей про волю законодавця, втілюючи її у правових нормах [2, с. 247].

Оціночно-орієнтаційна виражається в оцінці поведінки громадян з позицій законів держави, в яких право вказує на допустимі й бажані шляхи та способи задоволення своїх потреб у межах правомірної поведінки [2, с. 247]. Норми діючого права містять критерії оцінки поведінки суб'єктів суспільних відносин як правомірної або неправомірної (протиправної), закріплюючи та регламентуючи їх на офіційному рівні.

Функція соціального контролю джерел права полягає в їх опосередкованому впливі на учасників суспільних відносин шляхом закріплення заборон, заохочення, стимулювання та утримання від вчинення неправомірних дій.

Спеціально-юридичні функції виражають специфічну регулятивну природу джерел права як одного з регуляторів суспільних відносин. До них належить регулятивна та охоронна функції.

Регулятивна функція джерел права спрямована на закріплення в правових нормах суспільно корисних відносин, які потребують забезпечення стабільності й непорушності (основи конституційного ладу, інститут народовладдя, форми власності, правовий статус громадян, поділ влади, правові основи різних галузей права тощо) [3, с. 196]. Регулятивна функція націлена на організацію соціально значущих позитивних суспільних відносин за допомогою їх регламентації та офіційного закріплення за допомогою різних юридичних прийомів і засобів, відповідно до об'єктивних потреб суспільства [1, с. 9].

Охоронна функція джерел права спрямована на охорону найбільш важливих суспільних відносин та виражається в закріпленні позитивних суспільних відносин на нормативному рівні, забезпеченні їхньої недоторканності відносин, які мають негативний, протиправний характер і суперечать чинному законодавству. У правових нормах закріплюються соціальні цінності, які потребують захисту та охорони, встановлюють заборони, санкції та юридична відповідальність за правопорушення.

Запропонована нами класифікація функцій джерел права є умовною, оскільки однозначно визначити та розмежувати їх вплив на різні сфери суспільного життя досить складно.

Література

1. Доржиев Ж. Б. Теория государства и права / Ж. Б. Доржиев. – Улан-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 2005. – 345 с.
2. Кравчук М. В. Проблеми теорії держави і права: Навч. посіб. / М. В. Кравчук. – К.: Професіонал, 2010. – 398 с.
3. Волинка К. Г. Теорія держави і права: навч. посіб. / К. Г. Волинка. – К.: МАУП, 2003. – 240 с.